

INFORMAČNÍ BROŽURKA K ZÁJEZDU CK MUNDO:

MAKEDONIE

(11. – 17. 9. 2017)

CK MUNDO

Pojištění

Cena zájezdu zahrnuje **pojištění léčebných výloh** u pojišťovny Generali. Telefonní číslo na asistenční službu je +420 221 586 666, e-mail operations@europ-assistance.cz, číslo pojistky 3269100000.

Potřebné cestovní doklady

Mezi věcmi, které budete mít při ruce v autobuse, nesmí chybět cestovní pas nebo občanský průkaz s platností po celou dobu pobytu. Srbsko i Makedonie umožňují cestování na občanský průkaz, takže skutečně je možné jet i s občankou.

Zavazadla

Z důvodu omezené kapacity autobusu a možného přetížení jsme nuceni vyžadovat, aby souhrnná váha **všech vašich zavazadel činila dohromady maximálně 25 kg**. Vezměte si jedno větší zavazadlo (batoh, uzavíratelnou tašku nebo kufr), které uložíte do zavazadlového prostoru. Zvlášť si můžete dát menší batůžek s příručními věcmi, který si vezmete s sebou do autobusu. Pod sedadlo si můžete uložit krabici či přepravku s jídlem (při výšce do 15 cm by se měla vejít do každého autobusu). Podle našich zkušeností není třeba brát si velké zásoby potravin, účastníci často značnou část vezou zpátky. Potravinu bude možné bez problémů koupit na místě za příznivé ceny. Nezapomeňte plastovou láhev na vodu. Do autobusu budete mít přístup každý den.

Nástupní místa

Na své nástupní místo se dostavte **minimálně půl hodiny před stanoveným časem odjezdu**.

Předpisy EU pro odpočinek řidičů

Během každého zájezdu je nutné počítat, že po 21 hodinách jízdy (včetně přestávek) musí autobus na minimálně 9 hodin stát. Tato skutečnost je daná mezinárodními předpisy a je velmi přísně kontrolována a pokutována.

Program cesty

1. **16:00 odjezd od školy** (Gymnázium Omská), tranzit přes Maďarsko do Srbska
2. srbský klášter **Prochor Pčinski**, již v Makedonii megalitická svatyně **Kokino**, kostelík ve **Staro Nagoričane**, noc v Negotinu
3. ruiny antického města **Stobi**, pevnost krále Marka v historickém městě **Prilep**, popř. túra ke klášteru Treskavec, někdejší správní centrum Osmanské říše **Bitola** (mešity, turecký bazar, hodinová věž, pravoslavný chrám sv. Dimitrije), dvě noci v Ohridu
4. město **Ohrid** – pevnost cara Samuila, mnoho kostelů a klášterů, antický amfiteátr, možnost koupání v Ohridském jezeře nebo lodního výletu, kláštera **Sveti Naum** (místo působení žáků Cyrila a Metoděje), Zátoka kostí
5. jedinečná malovaná mešita z 15. století v **Tetovu**, jezero **Matka**, noc ve Skopje
6. hlavní město Makedonie **Skopje** (turecká čtvrť Baščija s mnoha mešitami a bazarem, pevnost Kale, turecký most, megalomanský památník Alexandra Velikého), noční tranzit přes Srbsko a Maďarsko
7. návrat do ČR

Cena zahrnuje:

- dopravu klimatizovaným autobusem
- 4x ubytování v hostelu se snídaní
- průvodce
- pojištění léčebných výloh včetně pojištění storna
- pojištění proti úpadku cestovní kanceláře

Cena nezahrnuje:

- vstupy do památek (dohromady náklady cca 25 €)
- stravování mimo uvedené snídaní

Doplňující informace

Kdo s vámi pojede

Tomáš Vaníček (telefon +420 702 688 562).

Ubytování

Budeme nocovat ve 4lůžkových až 6lůžkových pokojích, 1x u kláštera v Negotinu, 2x v hostelu v Ohridu a 1x v hostelu ve Skopje.

Stravování

V ceně zájezdu jsou snídaně na místech ubytování, jinak je stravování vaší individuální záležitostí. V Makedonii jsou potraviny zhruba na stejné cenové úrovni jako v České republice, stačí tedy vzít jídlo na pár dní a poté dokupovat na místě. Budete mít také příležitosti zajít na dobré jídlo do restaurace.

Pitná voda

Na místech noclehů bude k dispozici pitná voda. Dále lze vodu občas natočit z kohoutků nebo pramenů ve městech. Balená voda se dá také bez problémů koupit.

Měna

Vezměte si s sebou nejlépe eura. V Makedonii je směníte na makedonské denáry.

Počasí a vybavení

Většinu času by mělo být teplo, teploty kolem 25 až 30 stupňů. Počítejte ale i s ochlazením či deštěm. Nezapomeňte na kvalitní opalovací krém, pokrývku hlavy a sluneční brýle, teplé a nepromokavé oblečení a repelent. Některé muslimské a pravoslavné památky je vhodné nebo přímo nutné navštívit v dlouhých kalhotách či v sukni a v tričku zakrývajícím ramena, pro ženy je potřeba také šátek na zakrytí vlasů.

Osobní lékárnička: léky, které běžně užíváte, léky proti průjmům (živočišné uhlí či Smecta, Immodium...), na zvýšenou teplotu a proti bolesti (např. Ibuprofen, Paralen, Acylpyrin...), léky na bolest v krku, dezinfekci, náplasti, obinadlo a další položky dle vašeho uvážení.

Elektřina

Napětí 220 V, zásuvky jsou evropského typu.

Velvyslanectví ČR v Makedonii

Ambasada na Republika Češka vo Republika Makedonija
ul. Todor Aleksandrov 35, 1000 Skopje

Telefon: +389 2 3109805 13

Mail: skopje@embassy.mzv.cz

Stručný popis některých navštívených míst

Stobi – ruiny antického města jsou zajímavé i díky příjemné poloze mezi horami u řeky Vardar. Nálezy pocházejí z časů makedonského království, které proslavili Filip II. a Alexandr Veliký, i z časů Římské říše. Za zmínku stojí určitě amfiteátr, později přeměněný na gladiátorský ring, bazilika, baptistérium s téměř nedotčenou mozaikovou podlahou a Theodosiův palác. Na sedadlech amfiteátru můžete ještě najít vyrytá jména rodin, kterým místa patřila.

Prilep – makedonské město s nevelkou tureckou čtvrtí a středověkou pevností. V centrální turecké části najdete mj. pěší zónu, hodinovou věž, zříceninu mešity, park Metodi Andonova a několik kostelů. Pevnostní věže krále Marka stojí na kopci nad městem. Marko byl poslední makedonský král, který statečně bojoval proti Turkům. Části pevnosti byly postaveny snad již v době železné.

Bitola – druhé největší město Makedonie leží na jihozápadě země poblíž řeckých hranic. Již od osmanských dob se mu přezdívá „město konzulů“, jelikož různé evropské země měly v Bitole po staletí své konzuláty. Toto obchodní, kulturní a politické centrum země bylo před první světovou válkou vždy unikátní svým složením obyvatelstva, kde byli zastoupeni jak Makedonci, tak Turci, Řekové, Sefardští Židé nebo černooci Valaši věnující se převážně pastevectví. Bitolu oslavuje přes

600 tradičních makedonských písní. Pestré městské domy z 18. a 19. století, osmanské mešity nebo stále živá kultura pití kávy z ní činí jedno z nejvíce fascinujících měst Makedonie. O osmanské minulosti svědčí například mešita Yeni z 16. století, kde dnes sídlí umělecká galerie. Nepřehlédněte výzdobu interiéru, kterou tvoří tzv. fajáns, keramika s bílou neprůhlednou glazurou. Rovněž z 16. století pochází mešita Gazi Haydar Kadi představující klasický turecký styl architektury nebo Isak Beg, nejstarší a největší mešita ve městě. Všechny tyto mešity najdeme poblíž starého bazaru Stara Čaršija, kde na návštěvníky dýchne vůně orientu. Nepřehlédnutelnou dominantu města tvoří hodinová věž Saat Kula vysoká 33 metrů. První zmínka o věži pochází z roku 1664, dnešní podobu však získala v 19. století. Právě u hodinové věže začíná ulice Širok Sokak, hlavní třída města vedoucí až k městskému parku, podél které se nachází nespočet kaváren a zachovalých neoklasicistních městských domů.

Ohridské jezero – Ohridské nebo také Pogradecské jezero se nachází v mezihorské tektonické kotlině na hranicích Albánie a Makedonie. Jeho rozloha činí 363 km², čímž patří k největším krasovým jezerům na světě. Bývá mu také někdy přezdíváno Ohridské „moře“. Bylo pojmenováno podle města Ohrid, které leží na břehu jezera na území Makedonie. Díky tektonickému původu v něm žijí unikátní druhy ryb – např. pstruh Salmo letnica zvaný koran, který je vyhledávanou kulinářskou pochoutkou. Jezero je hluboké téměř 300 m a řadí se k nejhlubším na Balkáně. Je napájeno podzemními říčkami z výše položeného Prespanského jezera, které je rovněž tektonického původu. Ohridské jezero je oblíbené mezi turisty a rybáři.

Ohrid – historicky velmi významné město na břehu Ohridského jezera. Ve starověku se jmenovalo Lychnidos („město světla“) a obýval ho makedonský král Filip II. Po dobytí Ohridu Římany tudy procházela silnice Via Egnatia. Ve středověku šlo o jedno z nejdůležitějších měst na Balkáně. Působili tu věrozvěsti svatý Klement a svatý Naum, žáci Cyrila a Metoděje. Na přelomu 10. a 11. století bylo hlavním městem prvního státu makedonských Slovanů pod vedením cara Samuila. Především byl ale Ohrid (i za vlády Turků) sídlem územně rozsáhlé a vlivné arcidiecéze pravoslavné církve. Kulturní památky se zachovaly ze všech období. Římany připomíná amfiteátr, který se dnes znovu používá pro koncerty a představení pod širým nebem. Car Samuil zanechal mohutnou pevnost, z níž se zachovala většina z 3 km hradeb. Náboženskou a církevní tradici dokládá obrovské množství pravoslavných kostelů a klášterů, ostatně v celé oblasti Ohridského jezera se jich nachází údajně 365! Nejlepším příkladem je někdejší arcibiskupská katedrála, kostel svatě Sofie z 11. století se vzácnými freskami v interiéru. Přímo na skalním útesu nad jezerem stojí kostel svatého Jana ovlivněný byzantským i arménským stavebním slohem.

Sveti Naum – klášter Sveti Naum na břehu Ohridského jezera založil svatý Naum, žák Cyrila a Metoděje, koncem 9. století. Klášter se brzy stal vedoucím vzdělávacím a kulturním centrem. Původní kostel, který nechal sv. Naum zhotovit, byl za osmanské nadvlády zničen a v 16. století byl na jeho místě vystavěn kostel nový. Stavba, která nese byzantské rysy, se může pyšnit bohatou freskovou výzdobou. Uvnitř najdeme hrob sv. Nauma, pokud k hrobce přiložíte své ucho, můžete údajně ještě stále slyšet tlukot Naumova srdce. Impozantní klášter se tyčí na skále nad jezerem a je hojně navštěvován turisty.

Tetovo – město v blízkosti kosovských hranic na úpatí pohoří Šar Planina. Šarena Džamija neboli Malovaná mešita z roku 1459 patří mezi jeho nejvýznamnější památky. Stěny jejího exteriéru jsou pomalovány malbami s glazurou, na které bylo údajně třeba až 30 000 vajec. Tato výzdoba je rovněž unikátní v tom, že se nejedná o keramickou dekoraci jako tradičně u jiných mešit, ale právě o malby s květinovými vzory. Vedle dalších mešit a jiných osmanských památek zde najdeme také dervišský klášter Arabati Baba Tekke z 16. století, klidné místo se zahradou, modlitebnou, knihovnou, jídelnou, ložnicemi nebo mramorovou fontánou v dřevěném pavilonu. Nad městem můžeme spatřit zbytky osmanské pevnosti z 19. století, která byla zničena během Balkánských válek v letech 1912-13. Hlavní město albánské menšiny v Makedonii je sídlem třetí makedonské univerzity (po Skopje a Bitole).

Jezero Matka sevřené uvnitř kaňonu Treska vzniklo přehrazením stejnojmenné řeky. Jezero ležící nedaleko hlavního města Skopje patří mezi vyhledávané destinace jak mezi turisty, tak místními obyvateli. Vedle okouzlující přírody, kde je možnost pěší turistiky, horolezectví, rybaření nebo projíždky na lodičkách po jezeře, zde turisté mohou navštívit hned několik jeskynních byzantských kostelů a klášterů jako je Sveti Andrej, Sveti Nikola nebo Matka. Kaňon je domovem mnoha endemických druhů motýlů, v početných jeskyních pak zase narazíme na velkou populaci netopýrů. Jeskyně byly v minulosti útočištěm mnoha mnichů a poustevníků, kteří zde meditovali a hledali spojení s Bohem. Největší jeskyně se nazývají Vrelo, Ubava, Podvrelo nebo Krstalna. Nachází se

v nich mnoho stalaktitů a stalagmitů, vodopády, některé jeskyně jsou částečně zatopené nebo se v nich nalézají jezírka.

Skopje – hlavní město Makedonie je rozděleno řekou Vardar na dvě části. Na sever od řeky leží převážně muslimské čtvrti, zatímco jižní polovina města je osídlena spíše pravoslavnými křesťany. Většina vládních budov, obchodních center a moderních hotelů leží na jih od řeky. Pro turisty je však daleko zajímavější severní břeh, především stará turecká část, zvaná Čaršija. Zdejší letité budovy, mešity, kavárny a rušný bazar mají trochu orientální nádech. Turci zde vládli 520 let a zanechali po sobě výrazné stopy. Největším a nejzdobnějším svatostánkem muslimské komunity je mešita Mustafa Paši z konce 15. století. Ze stejné doby pochází i někdejší turecké lázně (dnes galerie) se 13 různě velkými měděnými kupolemi. Jedním ze symbolů Skopje je tzv. Kameni most, rovněž turecký. 214 metrů dlouhý most se 13 oblouky dal postavit slavný sultán Mehmet Dobyvatel. Na severním břehu stojí i pevnost Kale, která pamatuje Ilyry, Řeky, Římany i makedonského cara Samuila. Z křesťanských památek stojí za vidění minimálně klášter a kostel Sveti Spas, kde je pohřben revolucionář a národní hrdina Goce Delčev.

Geografické údaje – Makedonie

Oficiální název

Republika Makedonie (Република Македонија). V Evropské unii a na vícestranných mezinárodních fórech se používá název Bývalá jugoslávská republika Makedonie (Former Yugoslav Republic of Macedonia = FYROM), pod nímž byla země přijata do OSN.

Hlavní město

Skopje

Rozloha

25 713 km² (zhruba dvakrát méně než činí rozloha Slovenska)

Státní zřízení

parlamentní republika

Administrativní členění

Makedonie má 84 municipalit (**opštin**), z toho 10 je součástí tzv. Velkého Skopje. Žádné vyšší správní jednotky neexistují, pouze pro statistické účely je země rozdělena na 8 větších celků.

Podnebí

Klima se nachází na půl cesty **mezi středozemským a mírným**, záleží pochopitelně na vzdálenosti od moře a nadmořské výšce. Léta jsou v Makedonii většinou horká, zimy jsou relativně mírné, ovšem v horských oblastech na západě země jsou tuhé a sníh na horách přetrvává až do začátku léta. Také srážky jsou vyšší na hornatém západě než na východě (zejména v údolí největší řeky Vardar).

Reliéf

Makedonie je **hornatý stát**, 80 % území je tvořeno horami. Západem země prochází horská pásma navazující na Dinárské pohoří (na severu) a řecký Pindos (na jihu). K nejvýznamnějším pohořím tady patří **Šar Planina, Jablanica, Galičica**, která je vklíněná mezi Ohridské a Prespanské jezero, a **Baba**. Na východě země se rozkládá o něco nižší horské pásmo **Osogovo-Belasica**, které je pokračování bulharských pohoří Rila a Rodopy. Tři horské oblasti jsou zároveň národními parky – Mavrovo, Galičica a Pelister (v pohoří Baba).

Hory Makedonie vznikly v důsledku činnosti tří tektonických desek – evropské, africké a asijské. Ze stejného důvodu se jedná o oblast, kterou často stíhají **zemětřesení** a najdeme tu také velké množství **termálních pramenů**. Mezi pohořími leží řada mezihorských pánví a kotlin. Zhruba středem země potom protéká řeka Vardar, kolem níž najdeme jedinou nížinu.

Nejvyšší hora

Golem Korab (2 764 m) v pohoří Šar Planina – hraniční hora, o kterou se Makedonie dělí s Albánií (tam se jmenuje Maja e Korabit). Vrchol je vyobrazen i na makedonském státním znaku. Nejvyšší hora, která leží celá na území Makedonie, se jmenuje **Titov Vrh** (2 748 m) a je také součástí Šar Planiny.

Nejnižší bod

Hladina řeky Vardar na hranici s Řeckem (45 m).

Největší řeky

Nejdelší a jednoznačně nejvýznamnější řekou je **Vardar**, který pramení na západě v horách, prochází středem země a pokračuje na jih do Řecka, kde se už pod názvem Axios vlévá do Egejského moře. Vardar odvodňuje 80 % území Makedonie a i druhou a třetí nejdelší řekou v Makedonii jsou jeho přítoky – **Bregalnica** a **Crna**. Do Albánie a Jaderského moře potom teče řeka **Crni Drim**, jejíž vody pochází z Ohridského a Prespanského jezera. Velmi malá část území na severovýchodě je odvodňována do Černého moře.

Jezera

Makedonie nemá přístup k moři, ale částečně je tato nevýhoda kompenzována existencí velkých jezer tektonického původu. **Ohridské jezero** leží na hranicích s Albánií, **Prespanské jezero** leží na hranicích s Řeckem na jihozápadě a menší **Dojranské jezero** rovněž na řecké hranici, ale tentokrát na jihovýchodě. Ohridské jezero je považováno za jedno z nejstarších jezer a biotopů světa, je srovnatelné s jezery jako Bajkal a Titicaca a je pod ochranou UNESCO.

Kromě těchto velkých jezer se v zemi nachází i řada umělých **přehradních nádrží** (Mavrovo, Tikveš, Matka...) a v pohořích Šar Planina, Baba či Jablanica také menších ledovcových jezer.

Obyvatelstvo

2,055 milionů (zhruba na úrovni Slovinska či Lotyšska)

Etnické složení

Makedonci 64,2 %, **Albánci** 25,2 %, **Turci** 3,9 %, **Romové** 2,7 %, **Srbové** 1,8 %. Makedonie je etnicky pestrá země. V době dlouhé vlády Osmanské říše přešla většina **Albánců** na islám a jejich populace se ze samotné Albánie rozšířila do Kosova a Makedonie, po odchodu Turků zde už zůstali. Totéž platí v mnohem menším počtu i o samotných **Turcích** a také muslimech makedonského původu, kterým se někdy říká **Torbeši** nebo také Pomaci (to je ovšem spíše označení pro muslimské obyvatele Bulharska). Někteří Torbeši se ale hlásí k turecké národnosti. Mnoho Turků i dalších muslimů odešlo do Turecka v důsledku perzekuce jugoslávských úřadů. Albánci a další muslimové mají dlouhodobě vyšší porodnost než etničtí Makedonci. **Srbové** se do Makedonie začali stěhovat po vzniku Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (pozdější Jugoslávie) po první světové válce.

Další zajímavou menšinou jsou **Arumuni** (Vlaši), románský národ hovořící jazykem vycházejícím z latiny a žijící také v severním Řecku, částech Albánie a Bulharska. Navzdory názvu nemají Arumuni mnoho společného s Rumuny, i když i v Rumunsku v důsledku emigrace žijí. Někteří se již zcela asimilovali a považují se za Makedonce, poslední sčítání lidu však stále zaznamenalo 0,5 % Arumunů.

Náboženství

Většina etnických Makedonců vyznává pravoslavnou víru, Albánci jsou muslimové. Makedonská pravoslavná církev se vydělila ze srbské teprve v nedávné době (1967), v současné době je nezávislá. Katolických křesťanů a protestantů je v Makedonii velmi málo, dříve poměrně početná židovská menšina byla téměř vyhlazena za druhé světové války.

Pravoslavných křesťanů žije v zemi 64,7 %. Makedonie má v Evropě čtvrtý nejvyšší poměr muslimů v poměru k počtu obyvatel (po Kosovu, Albánii a Bosně a Hercegovině), tvoří zde 33,3 % obyvatel.

Islám nevyznávají jen Albánci, ale také Turci, Romové a dokonce malá část Makedonců (makedonský muslim = Torbeš). Téměř všichni muslimové patří k sunnitské větvi islámu, žijí zde ale i vyznavači náboženských řádů, jako je např. Bektaši.

Jazyk

Makedonská ústava zná jako jediný oficiální jazyk makedonštinu, ale v regionech, kde mají minimálně 20procentní zastoupení Albánci, se jako oficiální jazyk v úředním styku používá i albánština.

Makedonština je jihoslovanský jazyk, který patří do indoevropské rodiny a je blízce příbuzný s bulharštinou – Makedonci a Bulhaři si proto částečně rozumí. Některé prvky ale převzala makedonština i od srbštiny, zejména v době existence Jugoslávie. V písemné podobě se užívá **cyrilice**, stejně jako v Bulharsku a Srbsku, občas ale můžete vidět i latinku.

Albánština je indoevropský jazyk, ale podobně jako řečtina nebo arménština nevykazuje podobné rysy s žádným jiným indoevropským jazykem a tvoří tak samostatnou větev. Je jedním z nejstarších evropských jazyků (pravděpodobně se vyvinula z jazyka starověkého kmene Ilyrů) a je ovlivněna turečtinou, řečtinou i italštinou. Albánština má dva dialekty: severní ghegský a jižní toskický. **Ghegským dialektem** mluví Albánci v Kosovu, Makedonii a severní Albánii, toskický dialekt se používá v jižní a střední Albánii. Pro zápis se používá **latinka**.

V souladu s etnickou pestrostí země je pestré i zastoupení jazyků. Desetitisíce obyvatel hovoří **turecky, romsky či srbsky**, tisíce arumunsky či bosensky. Mladí lidé většinou umí alespoň částečně anglicky, mezi staršími je rozšířenější spíše němčina a z pochopitelných důvodů i srbština.

Města

Škopje (491 tisíc), **Bitola** (73 tisíc), **Kumanovo** (72 tisíc), Prilep (66 tisíc), Tetovo (55 tisíc), Štip (44 tisíc), Veles (44 tisíc), Ohrid (41 tisíc), Gostivar (37 tisíc), Strumica (36 tisíc)

Vlajka

Státní vlajku tvoří stylizované **žluté slunce na červeném podkladě**. Osm paprsků slunce vychází ze středu vlajky k jejím okrajům. Současná vlajka byla přijata v roce 1995 po roční blokádě země ze strany Řecka. Jižnímu sousedovi velmi vadila předchozí vlajka s tzv. sluncem z Verginy, které bylo nalezeno na sarkofágu Filipa Makedonského ve Vergině na území řecké části Makedonie. Makedonská opozice tehdy nesouhlasila se změnou vlajky a dlouho se paralelně používaly obě dvě varianty.

Historie Makedonie

Vymezení území

Historické území Makedonie je dnes rozděleno mezi tři státy. Největší část, tzv. Egejská Makedonie včetně města Soluň, patří Řecku. Bulharsku náleží tzv. Pirinská Makedonie. Pouze Vardarská Makedonie, nazvaná tak podle řeky Vardar, tvoří dnešní Republiku Makedonie.

Starověká Makedonie

Ve starověku žili na území celého historického území Makedonci. Byli zřejmě příbuzní Řeků, ti je však dlouho považovali za barbary. Makedonci ale stále více přejímali řeckou kulturu. Vzhledem ke společnému původu a uctívání stejných řeckých bohů jim od 5. století př. n. l. Řekové dovolili účastnit se olympijských her. Makedonci byli výborní bojovníci a lovci, rádi pili a tancovali. V době vlády Filipa II. začali vojensky sílit.

V roce 338 př. Kr. porazil král Filip II. v bitvě u Chairóneie koalici řeckých států a Makedonie získala nadvládu nad celým Řeckem. To ale ještě nebylo nic proti tomu, co dokázal Filipův syn, Alexandr Makedonský (Veliký). V mládí ho vychovával Aristotelés, na trůn nastoupil v roce 336 ve svých 20 letech a stal se snad vůbec největším vojevůdcem všech dob. Ovládl velkou část tehdy známého světa, včetně Egypta a Persie, jeho impérium sahalo až do Indie. Hlavním městem říše se stal Babylón, kde nikdy neporažený Alexandr zemřel stále velmi mladý v roce 325.

Makedonci rozšířili po světě řeckou (helénistickou) kulturu. Po Alexandrově smrti se obrovská říše ihned rozpadla a rozdělili si ji jeho vojevůdci. Makedonie dále ovládala znovu jen řecké státy, které se navíc často bouřily. Po několika římsko-makedonských válkách se samotná Makedonie stala kořistí Římanů a v roce 149 byla vytvořena provincie Macedonia. Římané stavěli města a silnice, z nichž nejdůležitější byla Via Egnatia, která vedla z albánské Drače do Ohridu, Soluně a později Konstantinopole, a silnice podél řeky Axiós (dnešní Vardar), která procházela mj. městy Skupi (u dnešního Skopje) a Stobi.

Byzantská a bulharská říše

Po rozpadu Římské říše se Makedonie stala součástí Východořímské, tedy Byzantské říše, ale dlouho byla sužována ničivými nájezdy barbarů. V 6. a 7. století začaly do oblasti proudit početné kmeny Slovanů, kteří se stali většinovým etnikem a tak je tomu dodnes. Pro svůj jazyk, národnost i stát převzali Slované původní název Makedonie. Většinu své historie strávili pod nadvládou cizích mocností. V 9. století se stala oblast součástí Bulharské říše.

Na konci 10. století přišlo druhé slavné období makedonské historie. Čtyři bratři – Aron, David, Mojžíš a Samuil chtěli vytvořit vlastní stát a vzbouřili se proti Bulharům. Bulharská říše byla zároveň vyvrácena Byzantinci. Čtyři bratři ale dokázali vybojovat celé území Makedonie i Bulharska zpět. Samuil se postupně zbavil tří bratrů (Arona a jeho rodinu nechal zavraždit) a stal se makedonským (západobulharským) králem. Jeho sídlem se stal Ohrid, kde postavil pevnost a který se stal zároveň centrem samostatné větve pravoslavné církve.

Samuil ale skončil neslavně, v roce 1014 prohrála jeho vojska v bitvě s Byzantinci. Byzantský císař Basileios II. potom nechal oslepit 15 000 zajatých vojáků. Nechal jim jen jedno oko na každých 100 vojáků, aby mohli dojít k Samuilovi a říct mu, co se stalo. Když se Samuil to dozvěděl, selhalo mu prý srdce a krátce nato zemřel. Přišla tedy znovu vláda Byzance. Ve 14. století nakrátko ovládli Makedonii pro změnu Srbové, resp. srbský král Štěpán Dušan. Po katastrofální porážce Srbska v bitvě na Kosově poli v roce 1389 připadla celá oblast Turkům, i když král Marko, který sídlil v Prilepu, Turkům ještě pět let vzdoroval.

500 let turecké vlády

Turci panovali rozsáhlému území historické Makedonie celých 523 let - až do roku 1912. V otázkách víry byli relativně tolerantní, nenutili křesťany ke konverzi na islám. Křesťané ale na rozdíl od muslimů museli platit daně a neměli šanci dostat se do vysokých funkcí, proto mnoho z nich konvertovalo na islám dobrovolně.

Křesťanské poddané sužovala především povinnost pravidelně obětovat jednoho syna, chlapce ve věku od 7 do 14 let, který byl poslán na vychování k Turkům. Účelem bylo udělat z chlapců přísnou výchovou muslimy, schopné civilní úředníky nebo věrné sultánovy vojáky (janičáry). Protože to zároveň znamenalo možnost postupu v rámci osmanského systému, začaly později jednotlivé rodiny o tuto možnost samy usilovat a Turci si mohli dokonce vybírat z mnoha zájemců.

Turci nechali pravoslavnou církev se sídlem v Ohridu, aby vládla nad svými poddanými. Některé kostely přesto byly přeměněny na mešity a stavěly se i nové mešity, kryté bazary, domky s balkóny, později např. také hodinové věže. Do úrodné Makedonie přicházeli muslimští přistěhovalci, což vedlo k častým povstáním.

V 18. a 19. století osmanské impérium postupně sláblo a na Balkáně začaly vznikat nové státy, které si vybojovaly nezávislost, zejména Řecko, Bulharsko a Srbsko. Tyto nové státy chtěly pro sebe urvat co největší část zatím stále turecké Makedonie. Zároveň se probouzel národní cítění samotných Makedonců. Koncem 19. století založila skupina intelektuálů Vnitřní makedonskou revoluční organizaci (VMRO). K jejím členům patřil např. Goce Delčev. V roce 1903 zorganizovala skupina tzv. Ilidské povstání, které Turci krutě potlačili.

Balkánské války

V roce 1912 vypukla první balkánská válka, ve které se Řecko, Bulharsko, Srbsko a Černá Hora vrhli na slábnoucí Turecko a rozdělili si jeho evropská území. Hned v roce 1913 se vítězové pohádali, protože Bulhaři pro sebe získali obrovskou část Makedonie, a tak začala druhá balkánská válka, ve které se pro změnu všechny okolní státy spojily proti Bulharsku. A zvítězily. Války, při nichž byly pustošeny makedonské vesnice, vedly k rozdělení území Makedonie mezi Řecko (Egejská Makedonie se Soluní), Srbsko (Vardarská Makedonie) a Bulharsko (Pirinská Makedonie). Touha Makedonců po nezávislosti nedošla naplnění, přestože se války údajně měly vést za jejich svobodu.

První a druhá světová válka

Už o rok později vypukla první světová válka a útrapy pokračovaly. Nespokojení Bulhaři se připojili na stranu Centrálních mocností (Německa a Rakouska-Uherska), zatímco Srbové a Řekové stáli na straně Dohody. Hranice zůstaly po válce stejné jako v roce 1913 a srbská část Makedonie se stala součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (pozdější Jugoslávie). Ve druhé světové válce obsadili

srbskou část Makedonie znovu Bulhaři, kteří byli spojenci Hitlera, další část byla okupována Mussoliniho Itálií v rámci tzv. Velké Albánie.

Socialistická Jugoslávie a její rozpad

Po válce se Makedonie znovu stala součástí Jugoslávie pod vedením komunisty Josipa Broze Tita. Makedonie byla vždy nejchudší součástí federální Jugoslávie, i když např. její vodní a tepelné elektrárny produkovaly čtvrtinu elektrické energie celé federace.

Rozpad Jugoslávie provázely krvavé války, které rozpoutal především srbský prezident Milošević, ale Makedonie se odtrhla mírovou cestou. Nezávislost schválilo v referendu v roce 1991 celých 95 % zúčastněných voličů. Hlasování se ale většinou nezúčastnili příslušníci významné albánské menšiny, kteří nechtěli být ani součástí Jugoslávie, ani samostatné Makedonie.

Nezávislost a spory s Řeckem

Nový stát měl a má dodnes velké problémy se svým názvem a se státními symboly. Řecko (a pod jeho vlivem i další státy EU a mezinárodního společenství) ho totiž odmítlo uznat pod názvem „Republika Makedonie“ nebo jen „Makedonie“, protože se bojí, že takový název by mohl vést k územním požadavkům vůči řecké části Makedonie (Egejské Makedonie). Řekům nepřidala na klidu ani nová vlajka s tzv. hvězdou z Verginy, symbolem objeveným na sarkofágu Filipa II. Makedonského na řeckém území. Řekové dokonce do roku 1995 jednostranně bojkotovali makedonské zboží.

Nakonec byla země přijata do OSN pod zvláštním názvem „Bývalá jugoslávská federativní republika Makedonie“ (anglická zkratka FYROM) a přestože měl být dočasný, užívá se dodnes. Vztahy s Řeckem zlepšila změna ústavy a státní vlajky. Celá věc ale stále není dořešena a některé státy (Rusko, Čína, Turecko a v roce 2004 k velkému rozhořčení Řeků dokonce i Spojené státy) už použily ve smlouvách s Makedonií jednoduššího názvu, který odpovídá makedonské ústavě.

Nepokoje albánské menšiny

Na titulní stránky novin se ale Makedonie dostala především v roce 2001, kdy snahy albánské menšiny o autonomii přerostly v ozbrojené povstání. Hrozící občanská válka byla se zahraniční pomocí zažehnána po několika měsících. Smlouva uzavřená v Ohridu v srpnu 2001 vedla ke změně ústavy, uznání jazyka a kultury albánské menšiny a poskytnutí větší autonomie oblastem s převažujícím albánským obyvatelstvem. 25 % policistů musí podle dohody patřit k albánskému etniku. Následná zlepšení ocenila Evropská unie, která udělila Makedonii status kandidáta vstupu v prosinci roku 2005.

Makedonská kuchyně

Makedonská kuchyně kombinuje **vlivy balkánských a středoziemních kuchyní**, ale samozřejmě nezapře mnoho set let vlivu **turecké kuchyně** za vlády Osmanské říše. Základem makedonské kuchyně je maso, které je obsažené v drtivé většině jídel, počítaje v to i hojně využívané sladkovodní ryby. Výborné jsou zdejší mléčné výrobky, čerstvé ovoce a zelenina, bylinky a také víno a alkoholický nápoj rakija.

Pochutnat si můžete, aniž byste se vůbec dostali k hlavnímu chodu, protože makedonské „předkrmy“ zvané **meze**, jsou vynikající. Patří k nim třeba ajvar, pindžur, kajmak, tarator či sarma, o kterých si můžete přečíst dále.

Jídlo

Tradiční pokrmy

Burek – pečivo z tenkého odlupujícího se filo těsta (nekvašené těsto tvořené moukou, vodou a olejem) plněné nejrůznějšími náplněmi, např. mletým masem, sýrem, bramborami apod. Burek je populární v zemích bývalé Osmanské říše (filo těsto vymysleli Turci – viz také baklava), ale hlavně v zemích bývalé Jugoslávie. V ex-jugoslávských zemích se mu také někdy říká pita (což je jinde označení pro placku z pšeničné mouky a kvasnic).

Skara – maso grilované na dřevěném uhlí, což představuje všudypřítomný a velmi populární způsob úpravy masa. Maso je většinou nasolené a podlévané tukem. Může jít např. o vepřové plátky

(kremenadle), kuřecí, telecí, hovězí, úhoře (jagula), játra (džigr), řízky nebo kebabčí. Skara se konzumuje nejčastěji s bramborem a čerstvým salátem, maso se namáčí do nějaké pálivé omáčky.

Kebapi (kebabčí, ćevapi) – typické balkánské jídlo populární ve všech zemích bývalé Jugoslávie. Jde o válečky z grilovaného mletého masa podávané na talíři nebo v chlebu. K nim se často podává nakrájená cibule, méně často smetana, kajmak, ajvar nebo tvaroh.

Na ćevapi se většinou používá hovězí maso. Tradiční způsob přípravy je na grilu, a to nad dřevěným uhlím. Název má původ v arabském slově kebab.

Pljeskavica – je obdobou kebapi, ale z mletého masa se v tomto případě nedělají válečky, nýbrž placky, podobně jako u hamburgeru.

Selsko meso – masové a houbové jídlo připravované v hliněné nádobě. Obsahuje většinou vepřové, hovězí, jehněčí a uzené maso (případně klobásu), dále měkký roztíratelný sýr, houby, papriky a koření.

Ryby – sladkovodních ryb je v Makedonii dostatek, a to dokonce takových, které nikde jinde nežijí, jako např. druh pstruha, který je endemitem Ohridského jezera (letnica a belvica), nebo kapr z jezera Dojran. V důsledku přehnaného rybolovu ale především pstruhů ubývá.

Tavče gravče – makedonské národní jídlo. Přípravuje se z fazolí nejprve vařených ve vodě a poté pečených v hliněné míse s přiklopeným víkem. Pokrm obsahuje také cibuli, olej, papriky a koření (pepř, sůl, petržel). Nejznámější je tavče gravče z makedonského města Tetovo.

Pastrmajlija – chlebový „koláč“ vyráběný z těsta, masa a vajec. Je oválného tvaru a na vrchu bývá nasekané maso (vepřové či jehněčí) a dvě smažená vejčička. Název pochází ze slova pastirma, což znamená nasolené a sušené skopové či jehněčí maso.

Turli Tava – většinou vegetariánské hlavní jídlo z míchané zeleniny, pečené tradičně v peci v hliněné nádobě (tava). Turli Tava obsahuje brambory, rýži, jedlý ibišek (okra), lilek, mrkev či papriku. Existují i varianty s masem.

Sarma – dušené závitky ze směsi mletého masa a rýže zavinuté v listech vinné révy nebo hlávkového zelí. Jídlo je známé ve všech zemích bývalé Osmanské říše, někdy se pro něj používá název dolma, který však častěji označuje jakoukoliv plněnou zeleninu.

Musaka – jídlo spojované nejčastěji s Řeckem a Tureckem, ale často se připravuje i na Balkáně. Tvoří ho několik na sebe nakladených a zapečených vrstev. Tři základní (tradiční) vrstvy jsou tvořeny plátky lilku (méně často cuket), mletým jehněčím masem a bešamelovou omáčkou (ta se dělá z horkého mléka a jíšky z mouky a tuku). Dále se přidávají rajčata, koření a často také brambory.

Kačamak – kukuřičná kaše, která je obdobou italské polenty. Je to kukuřičná mouka uvařená v osolené vodě, do níž se ještě přidávají rozmačkané brambory. Podává se s kyselým mlékem nebo s kajmakem.

Popara – na kousky nakrájený chléb vařený v omaštěném mléce nebo ve vodě. Zpravidla se do tohoto jídla přidává ještě kajmak nebo sýr.

Meze

Kajmak – mléčný produkt trochu podobný sýru, při stáří několika dnů potom spíše máslu. Kravské mléko se několik hodin pomalu vaří a po odstranění zdroje tepla se seškrábne svrchní vrstva (mléčný škraloup), která se nechá několik hodin nebo dní zchladit a mírně nakvasit.

Výsledný produkt – kajmak – má hutnou, krémovitou konzistenci s vysokým obsahem tuku (asi 60 %) a mírně kyselou chuť. Přípravuje se v zemích bývalé Jugoslávie (většinou v domácnostech, ne průmyslově), ale také na Blízkém východě a v mnoha asijských zemích.

Ajvar – zeleninová směs připravovaná z červených paprik a dále lilků, česneku a chilli papriček. Nejlepší je domácí ajvar, protože papriky a lilky se musí pečlivě sloupnout a zbavit semen a výroba je tedy časově dost náročná. Oloupané papriky se vaří na mírném ohni a míchají několik hodin, než mají žádoucí konzistenci. Ajvar se dělá na podzim, kdy je dostatek paprik, konzervuje se ve sklenicích a jí se pak po celý rok. Výsledná oranžová nebo červená pasta se maže na chleba, dává se do salátů a používá jako pochutina k různým jídlům (pljeskavici, ražniči apod.).

Pindžur – bosenská a makedonská dochucovací zeleninová směs podobná ajvaru. Patří do ní lilky, papriky, rajčata, cibule, česnek, pepř, olej, cukr a sůl.

Malidzano – salát z lilků, sýra feta, vlašských ořechů a koření. Podává se často s chlebem jako předkrm. Název je odvozen od mezinárodního slova znamenajícího lilek.

Tarator (taratur) – tradiční balkánské jídlo populární také v Bulharsku a mnoha dalších zemích. Je to studená polévka nebo jakýsi tekutý salát z jogurtu (nebo kysaného mléka), salátových okurek, vlašských ořechů, česneku, kopru, oleje a vody. Tarator je osvěžující a podává se především v létě.

Kaškaval – tvrdý ovčí sýr z oblasti pohoří Šar Planina. Pojem se ale často používá pro všechny žluté sýry.

Sudžuk – suchá klobása z hovězího masa s nejrůznějším kořením (kmín, sumah, česnek, sůl, paprika, ...). Nechává se sušit několik týdnů. Je poměrně slaná, má vysoký obsah tuku a může být více či méně pálivá. Sudžuk se musí jíst vařený, v syrovém stavu je tato klobása velmi tuhá.

Pršut – tradiční sušená šunka podobná italskému prosciuttu. Právě z Itálie se dostala do jihoslovanských zemí, konkrétně byla převzata od Benátčanů, kteří měli na jihoslovanském pobřeží své základny. Slovo prosciutto pochází z latinského perexsuctum (důkladně vysušený). Vepřová šunka se nejprve nasolí a nechá ležet asi dva měsíce. Místo soli se může použít i popel z dřevěného uhlí. Během tohoto období se šunka postupně stlačuje a maso se zbavuje zbytků krve.

Poté se několikrát omyje, aby se zbavila soli, a je zavěšena na stinném místě, kterým musí proudit vzduch. Často je ještě uzená za spalování různých druhů dřeva, které dávají šunce specifickou příchuť. Pro kvalitu šunky je důležitý okolní vzduch, vhodné je chladné klima. Délka sušení se různí, závisí např. i na velikosti šunky. Tradičně se suší alespoň devět měsíců.

Sladkosti

Baklava – sladkost známá v zemích bývalého osmanského impéria. Tvoří ji několik vrstev filo těsta s oříšky a medem.

Tulumba – další původem turecká sladkost z nekvašeného těsta, které je vytvarované do asi 5 cm dlouhého oválného tvaru s podélnými brázdami. Těsto je osmažené dozlatova a poté ještě zatepla zalité sladkým sirupem. Tulumba se jí nastudeno.

Kadaif – sladkost známá v mnoha zemích bývalého Osmanského impéria. Nudle či nitě z filo těsta se zabalí do klubka nebo válečku, potom se ohřívají s máslem nebo olejem a jsou přelity velmi sladkým sirupem či medem.

Lokum (rahat lokum, Turkish delight) – lepivá cukrovinka ze škrobu a cukru podobná želé. Bývá obalena v práškovém cukru. Často se podává k turecké kávě. Dělá se v mnoha balkánských zemích i zemích Blízkého východu a Střední Asie.

Sutljaš – rýžový pudink, který se v Makedonii často podává jako dezert.

Med – patří k makedonským specialitám. Tmavě červený lesní med (*šumski med*) je často možné koupit ve stáncích u silnice.

Pití

Káva – také Makedonie patří k balkánským zemím, kde se stále ve velké míře pije tradiční turecká, silně slazená, káva. Kavárenská kultura tu má velkou tradici. V posledních letech jsou běžně k dostání také další druhy kávy – espresso, cappuccino, latté apod.

Pivo – k neznámějším místním značkám patří Skopsko a Gorsko, které se vaří ve Skopje a patří pod skupinu Heineken. Dále je možné jmenovat Krali Marko, Zlaten dab, Bitolsko a Kenbach.

Víno – se v Makedonii pěstuje po staletí a jeho kvalita v posledních letech roste. Vedle několika desítek malých vinařství tu působí zdaleka největší firma Tikveš. K místním odrudám se řadí např. Vranec, Traminec a Smeredevka.

Čaj – turecký čaj servírovaný v malých skleničkách je populární v albánských částech země. Makedonci ale znají také řadu ovocných čajů, mátový čaj a také horský čaj (*planinski čaj*) podávaný v horských chatách. Populární je bylinkový čaj *Majčina dušica*.

Rakija – pálenka vyráběná podomácku je specialitou Makedonie stejně jako dalších jihoslovanských zemí. Většinou se pálí z vinných hroznů. Zdejší zvláštností je **žolta** – žlutě zbarvená pálenka, která získává své zbarvení dodatečným přidáním pšenice při druhé fermentaci. Bývá velmi silná, ale častěji se tady usrkává, než „kope“, jak to bývá zvykem v dalších ex-jugoslávských zemích.

Mastika – národní nápoj konzumovaný většinou s ledem jako aperitiv. Obsahuje 43-45 % alkoholu. Jedná se o likér vyráběný z hroznů, hrozinek, švestek či fíků a ochucený pryskyřicí „masticha“ ze stromu řečík lentišek (pistácie). Nápoj je trochu podobný řeckému ouzu.

Salep – zvláštní nápoj vyráběný z hlíz některých orchidejí (vstavačů) a horkého mléka a většinou podávaný s trochou skořice. Není k vidění často, v zimě je ale výborný na zahřátí.

Boza – další původně turecký nápoj připravovaný z mírně zkvašené pšenice (případně kukuřice). Výsledná tekutina je slabě alkoholická (asi z 1 %), hustá a lehce nakysle sladká. Podobně jako salep obsahuje hodně vitamínu B a karbohydrátů.

Malý česko-makedonský slovníček

Makedonština je jihoslovanský jazyk blízce příbuzný bulharštině. S tou sdílí základní gramatické zvláštnosti, jako je zejména nepřítomnost pádů a infinitivu, užívá určitý člen a bohatý systém minulých časů (aorist, imperfektum, perfektum, pluskvamperfektum). V slovní zásobě je však makedonština zčásti ovlivněná srbštinou.

Výslovnost

Makedonská výslovnost nečiní Čechovi potíže. K zápisu užívá makedonština abecedu vycházející ze srbské cyrilice. Od ní se liší písmeny *ѓ* [d'], *ќ* [t'] a *ѕ* [dz]. Souhláska *л* se před *a*, *o*, *y* a na konci slabiky vyslovuje tvrdě (podobně jako ruské *л*). Makedonské *љ* a *л* před *e*, *и* a *ј* má pak výslovnost poloměkkou, což přibližně odpovídá českému *l*, znak *љ* se však tradičně do latinky přepisuje jako *lj*. Podobně se znak *њ*, jehož výslovnost odpovídá českému *ň*, přepisuje jako *nj*. Samohláska *и* předcházející *д*, *т*, *н* neměkčí, tedy *дивина* ‚divočina‘ čteme jako [dyvina], *тихо* ‚ticho‘ jako [tycho], *ниско* ‚nízko‘ jako [nysko] apod. Podobně neměkčí předcházející souhlásku ani *e*. Spisovná makedonština má přízvuk ustálený na třetí slabice od konce.

Azbuka Азбука

А а	a	Н н	n
Б б	b	Њ њ	nj
В в	v	О о	o
Г г	g	П п	p
Д д	d	Р р	r
Ѓ ѓ	d'	С с	s
Е е	e	Т т	t
Ж ж	ž	Ќ ќ	t'
З з	z	У у	u
Ѕ ѕ	dz	Ф ф	f
И и	i	Х х	ch
Ј ј	j	Ц ц	c
К к	k	Ч ч	č
Л л	l	Џ џ	dž
Љ љ	lj	Ш ш	š
М м	m		

Základní výrazy

Mluvíte anglicky?	Зборувате ли англиски?	Zboruvate li angliski?
Mluvíte německy?	Зборувате ли германски?	Zboruvate li germanski?
Nemluví makedonsky.	Не зборувам македонски.	Ne zboruvam makedonski.
Nerozumím.	Не разбирам.	Ne razbiram.
Jak se to řekne makedonsky?	Како се вели македонски...?	Kako se veli makedonski...?
Ahoj	Здраво	Zdravo
Dobrý den	Добар ден	Dobar den
Dobrý večer	Добра вечер	Dobra večer
Dobrou noc	Добра ноќ	Dobra / Leka noť
Na shledanou	До видување, До гледање	Do viduvanje, Do gledanje
Dobrou chuť	Добар апетит	Dobar apetit
Na zdraví!	На здравје!	Na zdravje!
Ano / Ne	Да / Не	Da / Ne
Děkuji / Není zač	Фала / Нема за што	Fala / Nema za što
Prosím Vás	Ве молим	Ve molim
Promiňte	Извинете	Izvinete
S dovolením	ако дозволувате	ako dozvoluvate

Jak se máte?	Како сте?	Kako ste?
Mám se dobře.	Добро сум.	Dobro sum.
Kde je?	Каде е ...?	Kade e ...?
Jak se dostanu do..	Како да стигнам до ...	Kako da stignam do ...
Kolik to stojí?	колку чини ова?	Kolku čini ova?
Účet, prosím.	Сметка, молам.	Smetka, molam.
Pane / paní / slečno	Господине/госпоѓо/госпоѓице	Gospodine/gospod'o/gospodice
Velký / malý	Голем / мал	Golem / mal
Drahý / levný	Скап / евтин	Skap / evtin
Dobrý / špatný	Добар / лош	Dobar / loš
Horký / studený	Врел / ладен	Vrel / laden
Vlevo / Vpravo	Лево / десно	Levo / desno
Sever / jih	Север / југ	Sever / jug
Západ / východ	Запад / исток	Zapad / istok
Blízko / daleko	Близу / далеку	Blizu / daleku
Otevřeno / zavřeno	Отворено / затворено	Otvoreno / zatvoreno
Autobus	Автобус	Avtobus
Známky (poštovní)	(Поштенски) марки	(Poštenski) marki
Mapa	Карта	Karta
WC / toaleta	Нужник, тоалет	Nužnik, toalet
Muži / ženy	Мажи / жени	Maži / ženi

Místa

Banka	Банка	Banka
Centrum	Центар	Centar
Dům	Куќа	Kuća
Hora	Планина	Planina
Hrad	Замок	Zamok
Jeskyňe	Пештера	Peštera
Jezero	Езеро	Ezero
Katedrála	Катедрала	Katedrala
Klášter	Манастир	Manastir
Kostel	Црква	Crkva
Lékař	Лекар	Lekar
Les	Шума, гора	Šuma, gora
Město	Град	Grad
Mešita	Џамија	Džamija
Moře	Море	More
Most	Мост	Most
Muzeum	Музеј	Muzej
Náměstí	Плоштад	Plošad
Nemocnice	Болница	Bolnica
Obchod	Продавница, дуќан	Prodavnica, dućan
Ostrov	Остров	Ostrov
Palác	Палата	Palata
Pekárna	Пекарница	Pekarnica
Pevnost	Тврдина	Tvrдина
Pláž	Плажа	Plaža
Pohoří	Планина	Planina
Pošta	Пошта	Pošta
Pramen	Извор	Izvor
Přístav	Пристаниште	Pristanište
Radnice	Градска управа	Gradska uprava
Restaurace	Ресторан	Restoran
Řeka	Река	Reka
Silnice	Пат	Pat
Trh	Пазар	Pazar
Ulice	Улица	Ulica
Vesnice	Село	Selo
Věž	Кула	Kula

Číslovky

1 еден eden
2 два dva
3 три tri
4 четири četiri
5 пет pet
6 шест šest
7 седум sedum
8 осум osum
9 девет devet
10 десет deset

11 одинаесет edinaeset
12 дванаесет dvanaeset
13 тринаесет trinaeset
14 четиринаесет četirinaeset
15 петнаесет petnaeset
16 шеснаесет šestnaeset
17 седумнаесет sedumnaeset
18 осумнаесет osumnaeset
19 деветнаесет devetnaeset
20 дваесет dvaeset

30 триесет trieset
40 четириесет četirieset
50 педесет pedeset
60 шеесет šeaset
70 седумдесет sedumdeset
80 осумдесет osumdeset
90 деведесет devedeset
100 сто sto
1 000 илјада iljada
1 000 000 милион milion

Potravinny

Bageta/rohlík
Cukr
Čokoláda
Džem
Houby
Hranolky
Chléb
Jogurt
Másló
Med
Olej
Rýže
Sůl
Sýr
Vejce
Zmrzlina

Храна

Кифла
Шеќер
Чоколада
Џем
Печурки
Помфрит
Леб
Јогурт
Путер
Мед
Масло
Ориз
Сол
Сирење
Јајце
Сладолед

Chrana

Kifla
Šećer
Čokolada
Džem
Pečurki
Pomfrit
Leb
Jogurt
Puter
Med
Maslo
Oriz
Sol
Sirenje
Jajce
Sladoleđ

Maso

Drůbeží
Hovězí
Játra
Jehněčí
Kachna
Klobása/párek
Králík
Krůtí
Kuřecí
Ledviny
Řízek
Škopové
Šunka
Telecí
Vepřové

Месо

Живинско
Говедско
Црн дроб, црн џигер
Јагнешко
Патка
Колбас / виршла
Питом зајак
Мисирка
Пилешко
Бубрези
Шницла
Овчо
Шунка
Телешко
Свинско

Meso

Živinsko
Govedsko
Crn drob, crn džiger
Jagneško
Patka
Kolbas / viršla
Pitom zajak
Misirka
Pileško
Bubrezi
Šnicla
Ovčo
Šunka
Teleško
Svinsko

Zelenina

Brambory
Čibule
Česnek
Fazole
Hlávkový salát
Lilek
Meloun
Mrkev
Okurka
Paprika
Rajče
Špenát

Зеленчук

Компири
Кромид
Лук
Грав
Зелена салата, марула
Патлиџан
Лубеница
Морков
Краставица
Пиперка
Домат
Спанаќ

Zelenčuk

Kompiri
Kromid
Luk
Grav
Zelena salata, marula
Patlidžan
Lubenica
Morkov
Krastavica
Piperka
Domat
Spanať

Ovoce

Ananas
Banán
Broskev
Citrón
Fík
Hrozny
Hruška
Jablko
Jahody
Oliva
Pomeranč
Švestka
Třešně

Polévky

Hustá polévka z masa a zeleniny
Vývar
Dršťková polévka
Zeleninový vývar

Jídelní lístek

Předkrm
Salát
Zákusek
Pečené
Smažené
Dušené

Nápoje

Čaj
Džus
- pomerančový
- jablečný
- vinný
Káva černá
Káva s mlékem
Minerálka
Mléko
Pivo
Pálenka
Anýzovka (Uzo)
Víno červené / bílé
Víno růžové
Voda

Ryby a mořské plody

Kapř
Krevety
Losos
Makrela
Okoun
Pstruh
- samec pstruha z Ohr. jezera
Šardinky
Škeble
Štika
Treska
Tuňák
Úhoř

Овошје

Ананас
Банана
Праска
Лимон
Смоква
Грозје
Круша
Јаболко
Јагода
Маслинка
Портокал
Слива
Цреша

Супи

Чорба
Супа
Шкембе чорба
Супа од зеленчук

Мени

Предјадење
Салата
Десерт
Печено
Пржено
Динстано, задушено

Напитоци, пијалаци

Чай
Сок
портокалов
јаболков
гроздов
Турско кафе
Бело кафе
Минерална / кисела вода
Млеко
Пиво
Ракија
Мастика
Црвено / бело вино
Розово вино
Вода

Риби и морски плодови

Крап
Шкампи
Лосос
Скумрија
Гргеч
Пастрмка
Коран
Сардини
Школки
Штука
Бакалар
Туна
Јагула

Ovošje

Ananas
Banana
Praska
Limon
Smokva
Grozje
Kruša
Jabolko
Jagoda
Maslinka
Portokal
Sliva
Creša

Supi

Čorba
Supa
Škembe čorba
Supa od zelenčuk

Meni

Predjadenje
Salata
Desert
Pečeno
Prženo
Dinstano, zadušeno

Napitoci, pijalaci

Čaj
Sok
portokalov
jabolkov
grozdov
Tursko kafe
Belo kafe
Mineralna / kisela voda
Mleko
Pivo
Rakija
Mastika
Crveno / belo vino
Rozovo vino
Voda

Ribi i morski plodovi

Krap
Škampi
Losos
Skumrija
Grgreč
Pastrmka
Koran
Šardini
Školki
Štuka
Bakalar
Tuna
Jagula

ZÁJEZDY CK MUNDO 2017/18

BENELUX
RAXALPE - ferratová škola
PROVENCE
SKOTSKO A OSTROV SKYE
KORSIKA
ITAL, DOLOMITY - turistika nebo ferraty
ALBÁNIE
NORSKO
ZAKARPATSKÁ UKRAJINA
LAGO DI GARDA - turistika nebo ferraty
NORSKO A ŠVÉDSKO (sev. Skandinávie)
MAKEDONIE A KOSOVO
RUMUNSKO - TRANSYLVÁNIE
SLOVINSKO - turistika nebo ferraty
IRSKO A WALES
FINSKO
PYRENEJE
BOSNA A HERCEGOVINA
RUŠKO A BĚLORUSKO
ŠVÝCARSKO
RUMUNSKO A MOLDAVSKO
RILA A PIRIN - bulharské hory
FR. A ŠVÝC. ALPY - turistika nebo ferraty
TOUR DU MONT BLANC
ČERNÁ HORA
POBALTÍ
BRETAŇ A NORMANDIE
AUVERGNE (sopky a kaňony Francie)
CHORVATSKÉ NÁRODNÍ PARKY
SIČILIE A LIPARSKÉ OSTROVY
ŘECKO
ANDALUSIE A KASTILIE
TOSKÁNSKO
ALSASKO

POZNÁVAČÍ ZÁJEZDY A TURISTIKA

Holandsko, Belgie a Lucembursko - klenoty Beneluxu
 Intenzivní kurz pohybu po zajištěných cestách v Rakousku
 Jižní Francie, příroda a památky v kraji levandule
 Turistika, hory a romantické hrady Skotska
 Národní parky, hory a moře Napoleonova ostrova
 Turistika po zajištěných cestách anebo pohodově nalehko
 Hory, moře a památky nejpřitažlivější země Balkánu
 Národní parky Norska - hory, fjordy, vodopády a ledovce
 Zájezd na Podkarpatskou Rus - hory, poloniny a Nikola Šuhaj
 Dvoutisícové vápencové vrcholy nad největším jezerem Itálie
 Za polární kruh do Laponska, na Lofoty a na Nordkapp
 Divoké hory, krasová jezera a orientální města Balkánu
 Rumun. Karpaty - památky a hory Drákulovy Transylvánie
 Přírodní krásy pohoří Julské Alpy, výstup na Triglav
 Národní parky a keltská historie v Irsku i ve Walesu
 NP a země tisíců jezer s návštěvou Pobaltí a Stockholmu
 Turistika, hory, národní parky a památky Pyrenejí
 Opuštěné hory, orientální města a pohostinní lidé
 Moskva, Petrohrad a Bělorusko s návštěvou lotyšské Rigy
 Hory, ledovce, středověká města a Ženevské jezero
 Rumunské Karpaty, vinné sklepy, kláštery a bizarní Podněstří
 Nejvyšší pohoří balkánu, výstup na Musalu a Vichren
 Špičkové turistické trasy a via ferraty v překrásné oblasti Alp
 Legendární trek ve švýcarských, francouzských a italských Alpách
 Pohoří Durmitor, Bjelasica a Komovi a koupání v moři
 Čtyři evropská hlavní města, Kurská kosa a Hora křížů
 Za megality, keltskou kulturou, kalváriemi a plážemi dne D
 Franc. středohoří, kraj vyhaslých vulkánů a francouzský kras
 NP Paklenica, Plitvičká jezera, Krka a Kornatské ostrovy
 Sopky Etna, Stromboli i Vesuv, památky a moře
 Atény, Delfy i Olympia, turistika v kaňonech a na Olympu
 Po stopách koridy a flamenca, za maurskými paláci a do hor
 Cypřiše, olivovníky, přímořské vesnice, památky UNESCO
 Vinná stezka, středověké hrázdné domky a pohoří Vogézy

3.5. - 8.5. 2017 **6 360 Kč**
 9.6. - 11.6. 2017 **4 480 Kč**
 16.6. - 25.6. 2017 **9 640 Kč**
 28.6. - 9.7. 2017 **16 800 Kč**
 29.6. - 10.7. 2017 **10 760 Kč**
 30.6. - 9.7. 2017 turistika: 7 560 Kč
ferraty: 7 960 Kč
 1.7. - 13.7. 2017 **9 960 Kč**
 5.7. - 16.7. 2017 **10 980 Kč**
 7.7. - 16.7. 2017 **6 980 Kč**
 14.7. - 19.7. 2017 turistika: 5 360 Kč
ferraty: 5 600 Kč
 14.7. - 30.7. 2017 **16 980 Kč** **21 480 Kč**
 19.7. - 30.7. 2017 **7 960 Kč** **9 360 Kč**
 21.7. - 30.7. 2017 **8 200 Kč**
 21.7. - 30.7. 2017 turistika: 6 680 Kč
ferraty: 6 980 Kč
 22.7. - 6.8. 2017 **13 960 Kč**
 2.8. - 13.8. 2017 **14 840 Kč**
 2.8. - 13.8. 2017 **9 980 Kč**
 4.8 - 13.8. 2017 **8 460 Kč**
 5.8. - 20.8. 2017 **15 800 Kč**
 11.8. - 20.8. 2017 **7 940 Kč**
 16.8. - 27.8. 2017 **9 480 Kč**
 18.8. - 27.8. 2017 **7 800 Kč**
 18.8. - 27.8. 2017 turistika: 8 360 Kč
ferraty: 8 780 Kč
 18.8. - 27.8. 2017 **12 640 Kč**
 25.8. - 3.9. 2017 **6 980 Kč** **8 180 Kč**
 26.8. - 3.9. 2017 **8 680 Kč**
 31.8. - 10.9. 2017 **9 940 Kč**
 1.9 - 10.9. 2017 **7 980 Kč** **9 380 Kč**
 1.9. - 10.9. 2017 **6 980 Kč** **8 580 Kč**
 6.9. - 17.9. 2017 **11 980 Kč** **13 580 Kč**
 9.9. - 24.9. 2017 **11 960 Kč**
 16.9. - 1.10. 2017 12 980 Kč
(možnost letecké varianty)
 26.9. - 1.10. 2017 **6 860 Kč**
 3.10. - 8.10. 2017 **5 800 Kč**

TANZANIE (safari a Zanzibar)
PATAGONIE
SRÍ LANKA
KOSTARIKA
MADAGASKAR
MADEIRA
GRUZIE A ARMÉNIE
ISLAND
MAROKO
ÍRÁN
NEPÁL - trek pod Mount Everest
INDIE A NEPÁL
KUBA
KILIMANDŽÁRO A MT. MERU

LETECKÉ ZÁJEZDY - EXOTIKA

ceny včetně letenky i letištních tax

Za divokými zvířaty, hrdými Masaji a na ostrov koření Termín 2018 na webu do února 2017. **71 980 Kč**
 J. Argetina a Chile - nezapomenutelné treky v přírodě Termín 2018 na webu do února 2017. **68 860 Kč**
 Putování tropickým rájem za památkami i přírodou **16.2. - 3.3. 2018** **43 960 Kč**
 Tropické národní parky, činné sopky a pláže Karibiku Termín 2018 na webu na jaře 2017. **59 980 Kč**
 Ostrov lemurů a chameleonů v Indickém oceánu Termín 2018 na webu do května 2017. **79 860 Kč**
 Zájezd s turistikou na portugalském ostrově v Atlantiku **26.5. - 5.6. 2017** **27 980 Kč**
 Turistika v podhůří Kavkazu, starobylé památky a tradice **12.8. - 27.8. 2017** **30 900 Kč**
 Turistický a poznávací zájezd na ostrov sopek a ledovců **8.7. - 23.7. 2017** **35 400 Kč**
 Marrakéš, výstup na Jebel Toubkal, Sahara a vodopády Ouzoud **16.9. - 1.10. 2017** hostel: 29 980 Kč
hotel: 34 980 Kč
 Památky starověké a středověké Persie i moderního Íránu **30.9. - 15.10. 2017** **42 980 Kč**
 Trek pod nejvyšší horou světa, výstup na Kala Pattar a Gokyo Ri **29.10. - 19.11. 2017** **48 800 Kč**
 Tádž Mahál, Rádžasthán, řeka Ganga, Káthmándú a safari **21.10. - 6.11. 2017** **49 980 Kč**
Možnost posunu termínu o den.
 Ostrov doutníků, rumu, salsy a amerických veteránů Termín 2017 na webu koncem roku 2016. **88 000 Kč**
 Výstup na nejvyšší horu Afriky s možností safari a Zanzibaru **4.1. - 17.1. 2018** se safari 115 400 Kč

